

УДК 61:57+378.147

В.П.Пішак
Н.В.Черновська
О.І.Захарчук
Т.Є.Дьякова
Р.Є.Булик

ПЕРШІ ПІДСУМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ

Буковинський державний медичний
університет, м. Чернівці

Ключові слова: медична біологія,
Болонська декларація, навчальний
процес, методичне забезпечення.

Резюме. Окреслено актуальні питання удосконалення навчально-методичного забезпечення викладання невід'ємної фундаментальної дисципліни в системі вищої медичної освіти - медичної біології - в Буковинському державному медичному університеті згідно з положеннями Болонської декларації.

На межі тисячоліть Україна ввійшла до єдиного Європейського простору вищої освіти. Однією з передумов цього інтеграційного процесу є реалізація ідей Болонської декларації через структурну реформу національної системи вищої освіти, яка передбачає створення нових можливостей для підвищення ефективності підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів із медичної біології та інших дисциплін [1, 2, 5]. Це сприятиме відкритості системи підготовки медичних спеціалістів, запозиченню прогресивного у світовій та вітчизняній науці і практиці, індивідуалізації процесу навчання [3, 4, 6].

Необхідність вивчення медичної біології як навчальної дисципліни полягає в забезпеченні високого рівня загальнобіологічної підготовки, створенні студентам фундаменту для подальшого засвоєння ними знань із профільних медико-біологічних та клінічних професійно-орієнтованих дисциплін (медичної хімії, медичної генетики, клінічної імунології, інфекційних хвороб із епідеміологією, внутрішньої медицини, хірургії, педіатрії тощо).

Кінцева мета навчальної дисципліни "Медична біологія" впливає з цілей освітньої та професійної підготовки випускників вищого медичного навчального закладу та визначаються змістом тих системних знань і умінь, якими повинен оволодіти лікар-спеціаліст. Знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни "Медична біологія", є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову і професійно-практичну підготовку.

Із метою реалізації основних положень Болонської декларації в навчальний процес запроваджено кредитно-модульну систему (ECTS). У зв'язку з цим на нараді завідувачів профільних кафедр на базі опорної кафедри медичної біології БДМУ розроблено типову навчальну програму з

дисципліни "Медична біологія" для студентів медичних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів. Згідно з навчальним планом підготовки лікарів за освітньо-кваліфікаційним рівнем "Спеціаліст", вивчення навчальної дисципліни "Медична біологія" здійснюється студентами на I курсі, в I та II семестрах.

Програму дисципліни "Медична біологія" поділено на три модулі: "Біологічні особливості життєдіяльності людини"; "Організмний рівень організації життя. Основи генетики людини"; "Популяційно-видовий, біогеоценотичний і біосферний рівні організації життя". У свою чергу навчальні модулі поділяються на 8 змістових модулів.

Для діагностики рівня підготовки студентів застосовуються такі засоби: письмове та усне опитування, тестові завдання, розв'язування ситуаційних задач, ідентифікація на макро- та мікропрепаратах збудників і переносників паразитарних хвороб, контроль практичних навичок. Підсумковий контроль засвоєння модулів здійснюється по їх завершенню на підсумкових контрольних заняттях. Оцінка успішності студента з медичної біології є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням кожного елементу знань студента, включаючи самостійну роботу.

Для полегшення опанування навчальної дисципліни "Медична біологія" кожному студенту I курсу медичного факультету за спеціальністю "Лікувальна справа" на початку навчального року роздано "пам'ятку", в якій викладено інформацію про структуру дисципліни та оцінювання засвоєння модулів.

У зв'язку зі зростанням ролі самостійної роботи студенти забезпечені необхідними методичними матеріалами, відповідною літературою в бібліотечному фонді університету, створено умови на кафедрі для використання студентами всевітнього банку інформації. Провідні фахівці кафедр медичної біології ВМНЗ України з використанням багатого досвіду викладання створили для вищої медичної школи в розділі біології сучасний національний підручник "Медична біологія" за редакцією члена-кореспондента АПН України професора В.П.Пішака та професора Ю.І.Бажори. За своїм змістом підручник відрізняється тим, що в ньому поєднуються викладання матеріалу класичної біології ХХ ст. з новітніми відомостями щодо досягнень молекулярної генетики та інших галузей біологічних знань, що динамічно розвиваються, а також насичений кольоровими ілюстраціями, таблицями, схемами, які значно полегшують розуміння матеріалу. Це дозволяє формувати в майбутнього медика сучасний науковий світогляд і дає можливість легко сприймати у подальшому втілення досягнень фундаментальних дисциплін у практичні галузі медицини.

На нарадах завідувачів профільних кафедр постійно проводиться обмін передовим досвідом викладання медичної біології, обговорюються створення нової навчальної літератури згідно із стандартами освіти, розробка ефективних форм контролю знань (тестових завдань для ліцензійних інтегрованих іспитів), проведення відкритих показових лекцій, впровадження в навчальний процес новітніх інформаційних технологій, позааудиторні форми самостійної роботи.

Поряд із позитивними якостями підготовки студентів з медичної біології за новою навчальною програмою, перші результати викладання дисципліни викликали зауваження. Слід сказати, що до кредитно-модульної рейтингової системи і вимог згідно з Болонською декларацією студенти виявилися не підготовленими і дещо розгубилися. Адже тепер потрібно ретельно готуватися щодня до всіх предметів, щоб отримати хороші поточні оцінки, а згодом і високий бал на підсумкових модулях і відповідний середній бал за кожну навчальну дисципліну. Такі вимоги виявилися під силу не всім студентам, не кожен витримує цей марафон. Частина студентів неякісно, не в повному обсязі засвоює теоретичний матеріал і набуває практичних навичок із такої фундаментальної дисципліни, як медична біологія. Особливо це стосується випускників шкіл з румунською мовою навчання: багато з них незадовільно володіють українською термінологією, не мають достатньої базової підготовки. Все вказане вище спричинило

помітне число недопусків до підсумкових модулів, незадовільних оцінок, а також мінімальних результатів під час них. У кожній із груп третина студентів набрала мінімальну кількість балів на підсумкових модулях 1 і 2.

Для викладачів кожне заняття стало своєрідним випробуванням, адже потрібно встигнути опитати всіх 12-14 студентів групи і поставити об'єктивну оцінку, пояснити складні моменти теми, допомогти якісно виконати самостійну навчально-дослідницьку роботу, перевірити якість набуття студентами практичних навичок і кінцевий рівень отриманих знань. Цьому значно заважає велика чисельність студентів в академічних групах. Це спричиняє за існуючих умов істотне зниження якості набуття знань та вмінь, унеможливорює об'єктивне оцінювання знань кожного студента. Індивідуалізація навчання явно страждає, проте вона мусить мати місце.

Якість навчання знижується ще й тому що, готуючись до підсумкових модулів з однієї дисципліни, студенти в ці дні нерідко є недостатньо підготовленими до інших дисциплін. Ефективність таких занять низька. Тому в даному випадку необхідний централізований раціональний підхід із боку навчального відділу.

Безперечно, відсутність перевідного іспиту з дисципліни - це позитивний факт: легше якісно підготуватися до підсумкового модуля з певного розділу, ніж до контролю знань із предмета в цілому. Але саме впровадження кредитно-модульної системи в існуючу структуру медичного університету вимагає перебудови останньої. Тільки тоді слід очікувати абсолютного позитиву.

Висновок

Особливості оновленого підходу до методичного забезпечення навчального процесу в напрямку Болонської декларації передбачають створення нових можливостей щодо підвищення ефективності підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів із медичної біології та інших дисциплін.

Література. 1. Вітенко І.С., Мельник І.В., Штанько С.В. Навчальна книга - як важлива компонента впровадження Болонського процесу в медичну освіту України // Медична освіта. - 2005. - №2. - С. 17-21. 2. Волосовець О.П. Питання якості освіти у контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі // Медична освіта. - 2005. - №2. - С. 12-17. 3. Лидаєв А.В., Передерий В.Г. Болонский процесс в Европе. Что это такое и нужен ли он Украине? Возможна ли интеграция медицинского образования Украины в Европейское образовательное пространство? - Одесса: Одес. гос. мед. ун-т, 2004. - 192 с. 4. Проблеми модернізації освіти України в контексті Болонського процесу. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. - 197 с. 5. Степко М.Ф., Болубаш Я.Я., Шинкарук В. Д. та ін. Болонський процес: у фактах і документах (Сорбонна-Болонья-Сала-манка-Прага-Берлін). - Тернопіль: вид-во ТДПУ ім. В.Гнатюка, 2003. - 56 с. 6. Степко М.Ф., Болубаш

баш Я.Я., Шинкарук В. Д. та ін. Вища освіта України і Болонський процес / за ред. В.Г.Кременя. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004. - 384 с.

ПЕРВЫЕ ИТОГИ РЕАЛИЗАЦИИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОБУЧЕНИЯ НА КАФЕДРЕ МЕДИЦИНСКОЙ БИОЛОГИИ

**В.П.Пишак, Н.В.Черновская,
О.И.Захарчук, Т.Е.Дьякова, Р.Е.Булык**

Резюме. Изложены актуальные вопросы усовершенствования учебно-методического обеспечения преподавания неотъемлимой фундаментальной дисциплины в системе высшего медицинского образования - медицинской биологии в Буковинском государственном медицинском университете согласно положениям Болонской декларации.

Ключевые слова: медицинская биология, Болонская декларация, учебный процесс, методическое обеспечение.

FIRST CONCLUSIONS OF CREDIT-MODULE SYSTEM OF EDUCATION AT THE DEPARTMENT OF MEDICAL BIOLOGY

**V.P.Pishak, N.V.Chernoska, O.I.Zakharchuk,
T.Ye.Diakova, R.Ye.Bulyk**

Abstract. The paper outlines topical questions to improve the educational-methodical provision of teaching an important fundamental subject in the system of higher medical education - Medical Biology at Bukovinian State Medical University according to the Bologna process.

Key words: Medical Biology, Bologna declaration, educational process, methodical provision.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol. - 2006. - Vol.5, №1. - P.22-24.
Надійшла до редакції 17.03.2006